



Vi har tatt skritt for skritt siden 1913

Taler

Hans Olav Syversen

Dato

11 juni 2013

Omstendigheter

Innlegg i Stortinget på Stemmerettsjubileet

- 1 For 100 år siden, den 11. juni 1913, fikk altså norske kvinner stemmerett på lik linje med menn. En 27 år lang kamp for kvinners stemmerett ble kronet med seier. Norges grunnlov, som i 1814 ble ansett for å være en av de mest demokratiske i sitt slag, rakk å runde nesten 100 år før kvinnene fikk
- 5 gjennomslag for sine politiske rettigheter.

- Endringen av stemmerettsparagrafen i 1913 inneholdt i realiteten bare en presisering av at man med norske borgere mente både «Mænd og Kvinder». Stemmerettsparagrafen sa nemlig ingenting om kjønn. Eidsvollsmennene
- 10 benyttet begrepet «borger». Da det på Stortinget i 1815 ble ytret misnøye med dette og man ønsket en presisering av at man i paragrafen ikke regnet med kvinner, mente konstitusjonskomiteen at en slik presisering ikke var nødvendig.

- 15 Det var først på slutten av 1880-tallet at kravet om stemmerett for kvinner begynte å gjøre seg gjeldende. Norsk Kvindesagsforening ble etablert i 1884, og året etter ble Kvindestemmeretsforeningen stiftet.

- I dag er vi kommet dit hen at Grunnlovsspråkutvalget i sin rapport med nytt
- 20 forslag til språklig revisjon av Grunnloven foreslår å fjerne presiseringen «menn og kvinner», som man la til i 1913. Så mens man på 1800-tallet åpenbart mente at man med norske borgere kun mente menn, er vi her i dag i den situasjonen, 200 år senere, at det er tilsvarende åpenbart at begrepet nå også omfatter kvinner.

25

Vi var blant de første land i verden som innførte allmenn stemmerett for både kvinner og menn. Feiringen av dette handler om kvinner og om kvinnesak. Og

enda mer: Det handler om innføring av demokrati og allmenn stemmerett.

30

Allmenn stemmerett var en milepæl i arbeidet for et samfunn med likeverd og likestilling for alle. Men det var på ingen måte et sluttpunkt.

La meg føye til, som også forrige taler var inne på, at det var mange som bar
35 fram ideen om demokrati og stemmerett for kvinner. Det er en veldig
interessant artikkel i avisen Vårt Land i dag av Kristin Norseth, som sier noe om
disse bevegelsenes betydning:

«De demokratisk organiserte folkebevegelsene har spilt en langt viktigere rolle
40 med tanke på kvinner og stemmerett enn det som kommer fram i
offentligheten.

(...)

45 I 1904 fikk kvinner stemmerett og valgbarhet i Det Norske Misjonsselskap (...)
datidens eldste og mest innflytelsesrike kristelige organisasjon.

(...)

50 Kvinnesaksbladet Nylænde ga dette vedtaket politisk signaleffekt og hevdet at
beslutningen ville være «den virksomste forløber for en desto hurtigere
opnaaelse af statsborgerlig stemmeret for kvinder, ikke en eneste Krog
undtagen».

55 Vi skal ikke ta menneskets likeverd og likestilling for gitt. Kampen fortsetter
også i dag. Det gjør seg ikke selv. Vi må ta tydelige valg.

På denne jubileumsdagen for kvinners stemmerett vil jeg trekke fram noen
viktige momenter i den nyere likestillingshistorien som er viktige sett fra vår side
60 i Kristelig Folkeparti - og for Norge.

På det politiske plan må vi vel erkjenne at fram til kanskje rundt 1970 var dette
med kvinnevot i regjering mer for syns skyld, at man måtte ha med én kvinne
- det var først under Borten-regjeringen at man fikk to kvinner. La meg ta et
65 eksempel på Kristelig Folkepartis første statsråd, Elsa Skjerven og hvordan hun
opplevde å komme til Familie- og forbrukerdepartementet i 1965:

«Elsa Skjerven spurde» - og dette går på nynorsk - «kva saker som låg der. Det
70 var éi. Det var eit forslag frå senterpartikvinna Karen Grønn-Hagen, som hadde
hatt departementet i Lyng-regjeringa, om å gjenopprette Bunadsnemnda.
Bunadsnemnda kom på beina att, og det kom fleire saker etter kvart.»

Elsa Skjerven fikk da den muligheten som kanskje ikke er like enkel i dag, å sette
75 sin egen agenda, og hva var den? Jo, hun sørget for at det statlige
barnehagetilskuddet økte - og i parentes kan jeg vel føye til at hun hadde også
noen runder for å forklare dette i eget partilag - og hun sørget for lån via
Husbanken til bygging av daginstitusjoner og statlig støtte til hjemmepleie og
hjemmesykepleie.

80 Vi er også selvfølgelig stolt av vår egen første kvinnelige partileder, Valgerd
Svarstad Haugland, som la fram noen av de mest radikale likestillingspolitiske
forslag som er fremmet i Norge.

85 Og det må være lov å si, siden det er Laila Dāvøy som presiderer, at det var Laila
Dāvøy som la fram proposisjonen om minst 40 pst. av hvert kjønn i styrene. Så
gratulerer også til presidenten!

Nå hører vel jeg til den generasjonen som mer eller mindre er vokst opp med
90 Gro Harlem Brundtland som statsminister, og jeg tror vi alle er svært glad for at
hun er til stede her i dag. Vi var i den situasjonen - og jeg får bruke en historie
som hvis den er sann, sikkert er veldig bra, er den ikke sann, er den ikke så dårlig
allikevel, nemlig om gutten som snakker om regjeringsskiftet da Gro måtte gå
av, og så spør han: Hvem er det som blir statsminister? Og så var det Kåre
95 Willoch. Kan en mann være statsminister, da, spurte han. Det sier vel litt om
hvor mye Gro Harlem Brundtland har satt sitt preg på den politiske debatten,
og vi hyller henne i dag for den innsats hun har gjort. Heldigvis har hun på
ingen måte lagt inn årene. Nå er det kampen mot barneekteskap som står på
dagsordenen. Ikke minst gjelder det altfor mange jenter verden rundt.

100 Kristendemokratiet bygger på at menn og kvinner har lik verdi uavhengig av
kjønn, og forutsetter at kvinner og menn har like muligheter for å delta i
samfunnet og til å påvirke samfunnsutviklingen. Politisk og økonomisk makt er
viktige midler i likestillingskampen. Målet må jo være at kvinners og menns
105 kunnskaper, erfaringer og verdier setter et likeverdig preg på alle nivåer og sider

av samfunnet.

110 Norge har i løpet av de siste 100 årene utviklet seg til å bli et av verdens mest likestilte samfunn, men vi har fortsatt utfordringer. Det gjelder lønn, pensjon og flere områder hvor det er klar underrepresentasjon av kvinner. Vi vet at arbeidslivet i Norge er kjønnsdelt, og at de yrkene som er kvinnedominerte, er dårligere betalt enn de som er mannsdominerte.

115 Kvinner er underrepresentert i viktige beslutningsorganer - noe også Makt- og demokratiutredningens eliteundersøkelse, som den het, viste, da den ble presentert i 2003.

120 Et annet viktig område med utfordringer når det gjelder likestilling, er vold og mishandling. Jeg tør si at vold i nære relasjoner er et Norges største helse- og samfunnsproblemer. Alle har rett til et liv uten vold. Kvinnen har rett til et samliv fritt for vold og trusler. Barn skal sikres en oppvekst uten overgrep og frykt. Frihet fra vold er en grunnleggende forutsetning for vekst og livsutfoldelse og for å kunne leve det gode liv.

125 Vi har også andre utfordringer. Det kan skje når jenter og gutter formes inn i kjønnsroller som legger begrensninger på deres valg og som hindrer deres eget mangfold. Her har skolen en stor oppgave fortsatt.

130 Seksuell trakassering er med på å hindre likestilling, og media er med på å formidle og forme forventninger, roller og muligheter.

135 På en dag som denne synes jeg - i likhet med representanten Siv Jensen - det er rett å se litt utover vårt eget land. Om tre dager er det valg i Iran. Det er et valg der kvinner ikke kan stille som kandidater. Det er ett eksempel på hvilke utfordringer vi har internasjonalt.

140 De fire ordene: «Det er en jente» har faktisk vist seg å være fire av de mest dødelige ordene i verden. Ifølge beregninger gjort av FN har 200 millioner jentebarn møtt den mest ublide skjebne som tenkes kan, kun fordi man har det kjønnnet man har.

De siste 100 årene har det norske samfunnet utviklet seg til å bli mer og mer likestilt. Vi har tatt skritt for skritt siden 1913. Vi har beveget oss mot et

samfunn med mer plass til alle. Dagens jubileum er en viktig markering av én av de viktigste og helt grunnleggende forutsetningene for denne utviklingen.

150 Eidsvollsmennene var kloke menn, men de var også menn av sin tid. Derfor så man heller ikke at kvinner burde delta. Ei heller så man at ingen skal utelukkes på grunn av rase eller tro. Nå er det vi som må evne å se utover vår egen tid. Det er vår oppgave å se hva og ikke minst hvem som bør løftes for å oppnå likeverd og likestilling. Det er vår felles oppgave.

155 Gratulerer med dagen!

Kilde

www.stortinget.no

160 **Emner**

1913, Demokrati, Innlegg i Stortinget, Jubileumstale, Kvinner, Kvinnesak, Likestilling, Lovgivning, Norsk historie, Stemmerett, Stemmerettsjubileet

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/vi-har-tatt-skrutt-for-skrutt-siden-1913>

165

170

175

180